

ФИЗИКА ПӘНІ БОЙЫНША КРИТЕРИАЛДЫ ТҮРДЕ БАҒАЛАУ ҚОЛДАНУ ӘДІСТЕМЕСІ**Досмуханбет Әлия Сатқанқызы**

магистр, М. Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан Университетінің, Қазақстан, Орал

Шугаева Тилектес Жалгасовна

научный руководитель, PhD доктор, М. Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан Университетінің, Қазақстан, Орал

METHODS OF APPLYING CRITERIA-BASED ASSESSMENT IN THE SUBJECT OF PHYSICS***Aliya Dosmukhanbet****Master of the West Kazakhstan University named after M. Utemisov, Kazakhstan, Uralsk****Shygaeva Tilektes Zhalgasovna****PhD doctor of the West Kazakhstan University named after M. Utemisov, Kazakhstan, Uralsk*

Аннотация. Мақала физика пәні бойынша критериалды түрде бағалау қолдану әдістемесі бойынша практикалық және теориялық әзірлеме берілген. Критериалды бағалау-бұл нақты әзірленген критерийлер негізінде білім алушылардың нақты қол жеткізген оқу нәтижелерін оқытудың күтілетін нәтижелерімен байланыстыру процесі. Бұл бағалау басқа оқушылармен салыстыру негізінде емес, нақты мақсаттар мен оқу нәтижелеріне қол жеткізу дәрежесі бойынша қойылатынын білдіреді. Сандық шкалалар немесе әріптік белгілер Қолданылатын дәстүрлі бағалау жүйесінің орнына критериалды бағалау әр оқушының үлгерімін объективті және егжей-тегжейлі талдауға мүмкіндік береді.

Abstract. The article presents practical and theoretical developments on the methodology of applying criteria-based assessment in physics. Criterion-based assessment is the process of correlating the actually achieved learning outcomes of students with the expected learning outcomes based on clearly developed criteria. This means that the assessment is made not on the basis of comparisons with other students, but on the basis of specific goals and the degree of achievement of learning outcomes. Instead of the traditional grading system, where digital scales or letter symbols are used, criterion-based grading allows an objective and detailed analysis of each student's progress.

Кілт сөздер: критериалды бағалау, бағалау функциялары.**Keywords:** criterion assessment, formative assessment,

Кіріспе:

Бағалау оқу процесінде маңызды рөл атқарады: бұл материалды игеру дәрежесін анықтауға, білім алушылардың дағдылары мен дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді, сонымен қатар әрі қарайғы білім беру бағытына қатысты негізделген шешімдер қабылдауға көмектеседі. Дегенмен, сандық шкалалар мен баллдық жүйелерді пайдалануға негізделген дәстүрлі бағалау әдістері әрқашан жеткілікті объективті және ақпараттық бола бермейді. Осыған байланысты көптеген мектептер критериалды бағалауды қолдануға жүгінуде. Бұл студенттердің жұмысын немесе тапсырмаларын бағалау жүргізілетін критерийлер мен көрсеткіштер жүйесі. Сонымен қатар, әр критерийдің өзіндік мәні немесе салмағы бар, бұл бағаны оқушы жұмысының әртүрлі аспектілері бойынша ажыратуға мүмкіндік береді. Бұл тәсіл өсу нүктелерін анықтауға және әр оқушының білім беру қажеттіліктерін анықтауға көмектеседі. Бағалау процесінің ашықтығына, айқындылығына және объективтілігіне ықпал етеді.

Критериалдық бағалау – Бұл жетістіктің нақты көрсеткіштері болып табылатын белгілі бір критерийлер негізінде білім алушылардың білімі мен құзыреттілігін бағалау әдістемесі. Бұл бағалау басқа оқушылармен салыстыру негізінде емес, нақты мақсаттар мен оқу нәтижелеріне қол жеткізу дәрежесі бойынша қойылатынын білдіреді. Сандық шкалалар немесе әріптік белгілер Қолданылатын дәстүрлі бағалау жүйесінің орнына критериалды бағалау әр оқушының үлгерімін объективті және егжей-тегжейлі талдауға мүмкіндік береді.

Критериалды бағалаудың негізгі идеясы:

Бұл білімнің немесе дағдылардың әрбір аспектісін жеке өлшенетін критерийлерге бөлуге болатындығында. Педагогтар білім алушылар үшін білім беру нәтижесінің табыстылығы бағаланатын нақты және нақты мақсаттар мен стандарттарды әзірлеуі тиіс. Осылайша, әр оқушы материалдың жоғары көрсеткіштері мен сіңімділігіне қол жеткізу үшін не істеу керектігін көре алады.

Бағалау критерийлеріне қойылатын талаптар:

Анықтық: критерийлер білім беру процесінің барлық қатысушылары үшін түсінікті болуы керек.

Өлшемділік: критерийлер білім алушының қажетті нәтижеге қол жеткізгенін нақты анықтауға мүмкіндік беруі керек.

Қол жетімділік: нәтижелер қол жетімді болуы керек, бірақ оқушылардың оқуға және өзін-өзі дамытуға қызығушылығын сақтау үшін күш салуды қажет етеді.

Оқу мақсаттарының сәйкестігі: критерийлер зерттелетін материалға сәйкес келуі керек.

Оқушылардың білімін бағалаудың негізгі функциялары:

Оқушылардың білімін бағалаудың Критериалды бағалау құрылымы бойынша негізгі функциялары:

Бақылау-әр оқушының жетістік деңгейін анықтайды,

мұғалімге мүмкіндік беретін жаңа материалды игеруге дайындық

тиісінше оқу материалын жоспарлау және ұсыну;

Оқу-білімді қайталауға, нақтылауға және тереңдетуге ықпал етеді

дағдыларды жүйелеу, жетілдіру;

Диагностикалық-түзету-туындаған қиындықтардың себептерін анықтайды

Ынталандырушы-мотивациялық-оң мотивтерді қалыптастырады

оқыту;

Тәрбиелік - жауапкершілікпен және жауапкершілікпен дағдыларды қалыптастыруға ықпал етеді

шоғырланған жұмыс, бақылау және өзін-өзі бақылау әдістерін қолдану,

оқу іс-әрекетінің рефлексиялары.

Бағалаудың негізгі критерийлері:

Материалды білу және түсіну: мұғалім білім алушылардың қандай нақты білім мен тұжырымдамаларды игеруі керектігін, сондай-ақ материалды түсіну тереңдігінің дәрежесін анықтайды.

Жобалық қызмет: жобаның нәтижелері ғана емес, оны орындау процесі де бағаланады- жоспарлау, ұжымда жұмыс істеу, ақпараттық көздерді пайдалану және т. б.

Сыни тұрғыдан ойлау және проблемаларды шешу: білім алушылардың ақпаратты талдау, себеп-салдарлық байланыстарды анықтау, гипотезаларды тұжырымдау және проблемаларды шешудің дәлелді нұсқаларын ұсыну қабілеті бағаланады.

Коммуникативтік дағдылар: білім алушылардың өз ойларын нақты және дәйекті түрде жеткізе білу, әңгімелесушіні тыңдау, сұрақтар қою және өз көзқарасын дәлелдей білу қабілеті бағаланады.

Оқу процесінің дербестігі мен жауапкершілігі: оқушылар тапсырмаларды орындайды, содан кейін алдын-ала белгіленген критерийлер бойынша тапсырмалардың нәтижелері мен шешілу барысын дербес бағалайды.

Ақпаратпен жұмыс: әртүрлі деректер көздерін іздеу, жүйелеу және пайдалану дағдылары бағаланады.

Әр мектеп оқу процесінің ерекшелігі мен білім беру бағдарламасының мақсаттарына сүйене отырып, өзіндік бағалау критерийлерін жасай алады. Бұл ретте ең бастысы – барлық білім алушылар үшін бағалаудың объективтілігі, әділдігі және ашықтығы.

Мектептегі критериалды бағалау білім алушылардың білімі мен дағдыларын бағалаудың тиімді құралы болып табылады. Бұл әр оқушының жетістіктерін объективті және әділ бағалауға мүмкіндік береді, сонымен қатар оларға бағалау процесіне қатысуға мүмкіндік береді.

Алайда, критериалды бағалау мұғалімнің Мұқият дайындығын қажет ететінін есте ұстаған жөн. Барлық білім алушылар үшін бірдей жағдайларды қамтамасыз ету үшін үлгерімнің нақты критерийлері мен көрсеткіштерін анықтау маңызды. Сондай-ақ, критерийлердің дұрыс қолданылуын үнемі тексеріп отыру керек және қажет болған жағдайда қателерді түзету керек.

Сонымен қатар, критериалды бағалауды қолданған кезде тапсырмалардың әдістері мен форматтарының әртүрлілігіне ұмтылу қажет. Бұл әр оқушының қабілеттерін толық ашуға көмектеседі.

Кері байланыстың маңыздылығын да ұмытпауымыз керек. Мұғалім білім алушыларға олардың немен табысты екендігі және тағы немен жұмыс істеу керектігі туралы ақпарат беруі керек. Бұл олардың үлгерімін көруге және дамуға көмектеседі.

Әдебиеттер тізімі:

1. Красноборова А.А. Критериальное оценивание в школе. – Пермь, ПГПУ-2010. – С. 5.
2. Интегрированная модель критериального оценивания (ИМКО) в Назарбаев Интеллектуальных школах. – С. 3.
3. Механика (краткая теория и примеры решения задач): Учеб. пособие. – М.: МИИГАиК, 2015. – 137 с.: ил.
4. Блум Б.С. (1956). Классификация учебных целей. Нью Йорк: Лонгман. Блум Б.С., Кратволь Д. (1956). Таксономия целей обучения. Нью Йорк: Лонгман.
5. Фишман И.С., Голуб Г.Б. Формирующая оценка образовательных результатов учащихся: Методическое пособие. - Самара: Издательство «Учебная литература», 2007. - 244 с.
6. Политика оценивания учебных достижений учащихся Назарбаев Интеллектуальных школ в 2014-2015 учебном году. – С. 2.